

ՀՅՈՒԽԻ ԹԱՐԳՅՈՒՆ

ԵՌԻԿԻ
ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՄԵՐԳԵ

ՀԱՅՈՒԿԻ ՅԵԿ ՆԿԱԽՍՈՐ
ԱՐԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԻ

11
24929
A

ՊԵՏՎՈՒՑ
ԼՂԱՅԱՆ ԿԱԿԻ ՄԱՍԿՈՎԻ ՄԱԿԱՐԱԿԱՆ ԳՈՒԿԱԼԻՔՅԱՆ ԲՈՒԺԻ
ՅԵԿԵԴԱՆ

1937

ԵՐԻԿԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

Այդ ցերեկույթին ներկա եյին քաղաքի մանկապարտեզները: Յեկել եր նաև Եղիկը: Սրահում աղատ տեղ չկար: Բեմի առաջ, պատուհանների մոտ, շարել եյին ավելորդ աթոռներ, բայց ելի աղատ տեղ չկար:

Առաջին շարքում նստել եր Հուրիկը, շորերը մաքնւր - մաքնւր: Նրա կողքին բազմել եր Բուլիկը, սանրած մազերին ժապավեն կապած: Կարմրաթշիկ Աշիկին ապիտակ ժապավենն այնպես եր սագում, փոր կարծես մեկը ծաղիկ լիներ, մյուսը՝ մեծ թիթեռ: Դրանց կողքին նստել եր Կայծիկը: Յերբ նա ժպտում եր, ճերմակ ատամները յերեսում եյին: Նա ամեն առավոտ ատամի փոշիով մաքրում եր ատամները և մըցման եր հրավիրել իր տատիկին ու պապիկին:

Իսկ Սեղիկը... Յեղունկները կեղտոտ, դուլպաները ծակ... Չնայած նրա կողքին աղատ տեղ կար, բայց փոչ փոք չեր ուզում նրա մոտ նստել, փոչ փոք չեր սիրում կեղտոտիկին:

Զանգը տալուց հետո բեմ դուրս յեկավ ջութակահարը: Նա շատ եր սիրում յերեխաներին. հաճախ նվագում եր նրանց համար: Այս անգամ

ել նա սովորականի պես ժպտաց, նշան տվեց դաշ-
նակահարունուն և սկսեց նվագել «Գարուն»-ը:

Եղիկը շփոթված նայեց չորս կողմը: Այդ ի՞նչ
բան եր... Սրահում ազատ տեղ չկար, բայց կար-
ծես վոչ մի մարդ չկար, կարծես վոչ վոք չեր շըն-
չում:

Զութակահարը շարժում եր կնտկնտոցը: Կար-
ծես յերգում եյին թռչունները:

Ծիծեռնակը — ճըլ ~ ճըլ ~ ճըլ:

Սոխակը — ճյու ~ ճյու ~ ճյու:

Ճնճղուկը — ծիվ ~ ծիվ ~ ծիվ:

Փայտփորիկը — թըկ ~ թըկ ~ թըկ:

Զիլ ձայներով մրցում եյին արտուտիկը, նախ-
շուն տոտիկը, կաքավիկը — կլթ ~ կլթիկը, և սար-
յակը, և կաչաղակը և մեծ ու փոքր թռչունները:

Յերեխանները զարմացած նայեցին իրար: Ան-
պայման դահլիճումն եյին յերգում թռչունները,
խմական, խմական թռչունները:

Զե — ե. Ներսում թռչուններ չկային. Չութա-
կահարի մատների տակն եյին ծտերը, Չութակի
մեջն եյին սոխակը, սարյակը, կաչաղակը:

Նվագը շարունակվում եր:

Նախշուն թեփկ հոպոպիկը — պն ~ պն ~ պն:

Յերկար կտուց կուկույիկը — կու ~ կու ~ կու:

Հուլունքավոր հնդուհավը — գըլ ~ գըլ ~ գըլ:

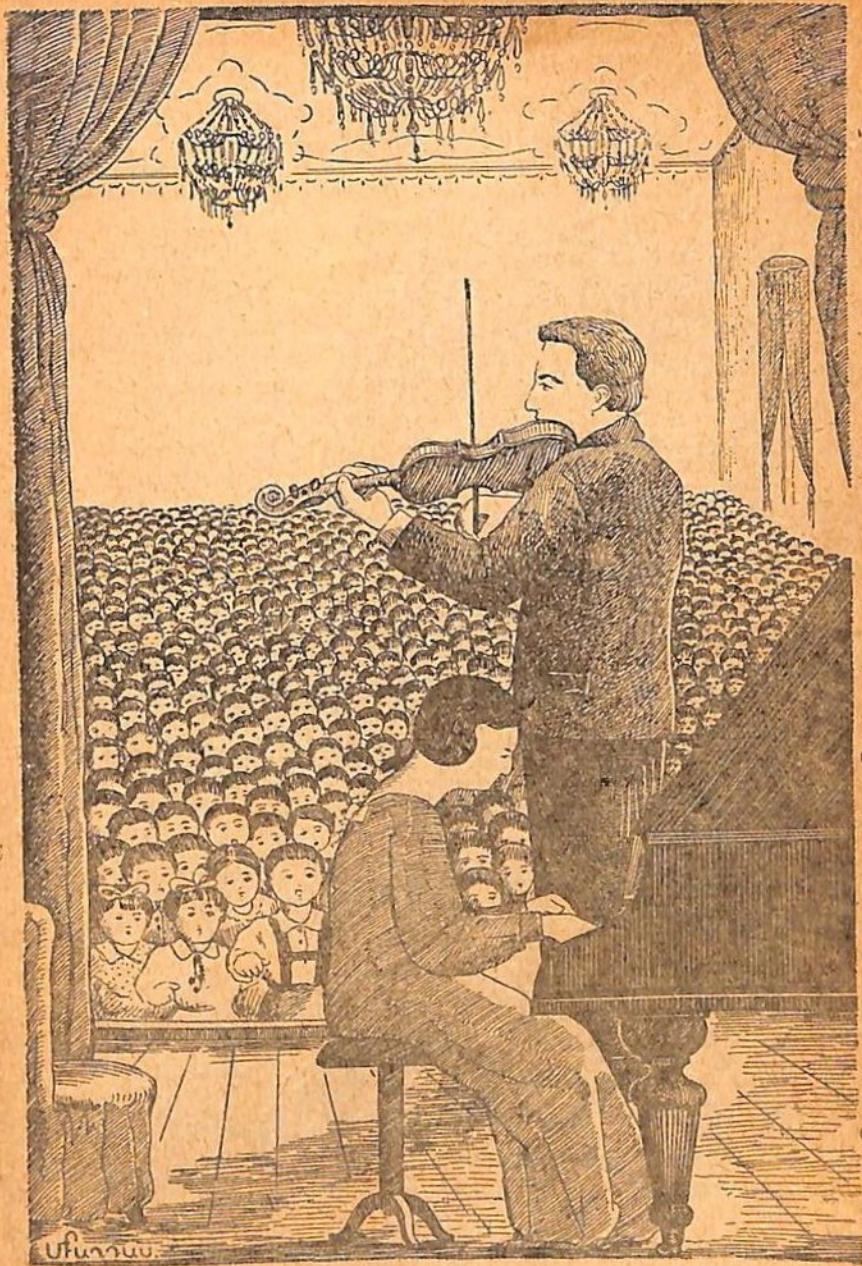
Կարմրակատար աքաղաղը — ծու ~ զըու ~ զու:

Սագն ու բաղը — կափ ~ կափ ~ կափ:

Հազն ու ծիտը — կըտ ~ կըտ ~ կըտ:

Յերեխանները դարձյալ շփոթված նայեցին ի-
բար:

Հազն ու ծիտը, բագն ու սագը յերբ յեկան,
ի՞նչպես մտան դահլիճը... Սակայն շուրջն իրենցից
բացի վոչ վոք չկար:

ufunuu.

Այծիկը — մը - կը - կը՝
Գառնիկը — մե - մե - մե.

Այս անգամ սրահում ծիծաղ բարձրացավ: Յե-
րեխաները և քրքջում եյին և նայում նվազողին:

Այդ ի՞նչ զարմանալի ջութակ եր, վոր կարո-
ղանում եր տեսակ - տեսակ ձայներ հանել: Գուցե-
ջութակահարը բերանով եր մրկրկում...

Վոչ. նա ամուր սեղմել եր ծնոտներն ու նվա-
գում եր համարյա խուփ աչքերով:

Քիչ անց, ջութակահարը նայեց դաշնակահա-
րուհուն և հանկարծ... Հանկարծ վորոտացին ամ-
պերը.

— Գը՛ռ - գը՛ռ - գը՛ռ...

Խփեց կայծակը.

— Թը՛սկ - թը՛սկ - թը՛սկ.

Սպա լսվեց միալար, խուլ ձայն:

Ծնձրեն եր ծեծում դուռն ու պատոհանն:

Լոեցին ծտերը, կչկչալեն տուն վագեցին հա-
վերը: Տխուր եր, ցուրտ եր:

Այնպես լավ եր նվագում ջութակը:

Եղիկը սեղմվեց ընկերոջը, հայացքն ընկափ
պատոհանից դուրս:

Դրսում արե եր, պայծառ յերկինք... Այդ ի՞նչ
եր. նոր չվորոտացին ամպերը, նոր չխփեց կայ-
ծակը...

Զե - ե...

Կայծակն ու վորոտը ջութակի մեջն եյին:

Ծնձրեն ու ցուրտը ջութակի մեջն եյին:

Յերեխաները լուռ լսում եյին:

Ել չեյին ժպտում նրանց պայծառ աչքերը:

— Քեռի, բավական ե, բավական ե, վորքան
լոեցին ծտերը, այնպես արա, վոր նորից...

Աւ նորից դայլայլեցին թռչունները.
Ծիծեռնակը — ճըլ-ճըլ-ճըլ
Սոխակը — ճյու-ճյու-ճյու:
Ճնճղուկը — ծիվ-ծիվ-ծիվ:
Փայտփորիկը — թըկ-թըկ-թըկ:
Նախշուն թեփկ հոպոպէկը — հապ-ո-պն:
Յերկար կտուց կուկույիկը — կու-կու-կու:
Հուլունքափոր հնդուհավը — գըլ-գըլ-գըլ:
Կարմրակատար աքաղաղը — ծուղ-բու-ղու:
Յեփ այնպես լավ եր. կանաչ գարուն, ջերմ-
ջերմ արև ու ծաղիկ:

Յերբ համերզը վերջացավ, հայրուրափոր թա-
թիկները ծափ տվին:

— Ելի նվագիր, — խնդրեցին:

Զութակահարն ելի նվագեց:

Յերեխաները դարձյալ տվին ծափ, ծափ ու ծափ:
Նորից խնդրեցին.

— Բիս-բիս, ուլլաշ...

Ու բեմ նետեցին ծաղիկներ՝ շուշան, հասմիկ,
վարդ:

Զութակահարը քրտնել եր, հոգնել, բայց յերբ
նայեց հարյուրափոր պայծառ աչքերի, նոր թափ
ստացափ:

Այս անգամ նա նվագեց «Գիշերային»-ը:

Յերեխաները խաղաղվեցին, հենվեցին իրար
ու հետզհետե կախվեցին նրանց շեկ ու սկ գլուխ-
ները, գանգրահեր գլուխները գիշերային ծաղիկ-
ների պես...

2

Եղիկը տուն յեկավ ու ասաց հայրիկին.

— Յես ել ուզում եմ նվագել են վաստակափոր

քեռու պես. Մի մեծ, մեծ ջութակ կառնես ինձ
համար:

Հայրը տղային տարավ յերաժշտի մոտ:

Յերաժիշտը փորձեց նրա լսողությունը, նա-
յեց ճկուն, յերկար մատներին ու ասաց.

— Հայրիկը թող եզուց քեզ համար կես ջու-
թակ գնի. կգաս ինձ մոտ, նվազել կսովորես:

— Յես ուղում եմ են քեռու պես նվազել: Են
քեռին մեծ, մեծ ջութակ ուներ. ինչի՞ս ե պետք
կես ջութակը,— լաց յեղավ Եղիկը:

— Են քեռին մեծ ե, յերկար ձեռքեր ունի,
յերբ քո ձեռներդ ել մեծանան, ջութակդ ել կմե-
ծանա:

— Են մեծ քեռին առաջ փոքր ջութակի վրա
յե նվազել:

— Բա ի՞նչ ես կարծում,— բացատրեց յերա-
ժիշտը.— յերկար տարիներ սովորել ե:

Պատասխանն ամենեին դուր չեկավ անհամ-
բեր Եղիկին. նա խոռվականի պես գլուխը կախեց:
Քանի տարի յե հարկավոր սովորել:

— Հը, ի՞նչու թթվեցիր,— ծիծաղեց հայրը:

— Յես հո կաթ չեմ, վոր թթվեմ,— վնիթփրն-
թաց Եղիկն ու նորից մտածեց:

3

Մի առավոտ Եղիկը զարթնեց, տեսավ սեղանի
վրա մի յերկար տուփ: Նա զարմացած բացական-
չեց.

— Վայ, ջութակ...

Հայրիկն ու մայրիկը գնացել եյին աշխատան-
քի, միայն տատիկն եր տանը:

Եղիկն ուրախ վազեց նրա մոտ, շնչառպառ
ասաց.

ဗုဒ္ဓဘာသု

— Զու... զու...
— Զուր ես ուզում:
— Թակ... թակ...
— Տաք ջուր ես ուզում:
— Զութակ եմ ասում, չութակ, — քրքջաց ե-
դիկը, իսկ դու, — չուր, չուր, տաք ջուր:
— Կրակի վրա կաթ ու շիլա յեմ գրել քեզ հա-
մար, մեկ-մեկ աչք տուր: Կաթը վոր յեռա, վեր-
ցրու, շիլան խառնի, յես գնում եմ հացի:
— Կանեմ, կանեմ, — հավատացրեց Եղիկը, կաթը
կխառնեմ:
— Կաթը վերցրու, շիլան խառնի, — յերկըորդ
անգամ բացատրեց տատիկը:
Եղիկը լսում եր, վոր հասկանար, ուշըն ու
միտքը չութակը տարել եր:
Այս, նա հիմի կարող ե սովորել: Բայց արդյոք
նվագելու համար հարկավոր եր սովորել, են ել
տարիներ, տարիներ...
Նա մատները դիպցրեց լարերին, հնչեցին լա-
րերը:
Կնտկնտոցը քսեց լարերին. հնչեցին լարերը:
Աւրեմն... Աւրեմն ել ինչու սովորել, յերբ կա-
րող ե միանգամից նվագել ու համերգ տալ են
քեռու պես: Սյու, այս, են քեռու պես, միայն թե
լինի բեմ ու լսող:
Բեմ սարքելը հեշտ ե. կբարձրանա սեղանի
վրա:

Հանդիսական հավաքելն ե դժվար... ինչու
դժվար, իրենց բակում ենքան յերեխա կա:
Կկանչի Հուրիկին, Բուլիկին:
Կկանչի Սյծիկին, Կայծիկին:
Կկանչի Շուշանին, Ալվանին:
Բոլորին «համեցեք», — կասիւ

Յեվ Եղիկը վոգեռված դուրս յեկավ, ընկեր-
ներին հրավիրելու:

Ազիզյանի տատիկն ասաց.

— Մեր Հուրիկը գնացել ե Բուլիկի մոտ դաս
սովորելու:

Սիրունյանի պապիկն ասաց.

— Մեր Այծիկը գնացել ե Կայծիկի հետ գրո-
նելու:

Քաղցրիկյանի քույրիկն ասաց.

— Եսոր մեր Ալվանի հանգստի որն ե. լողա-
նում ե, վոր եգուց մաքուր գնա մանկապարտեզ:
Տանձիկյանի յեղբայրն ասաց.

— Վորովհետև մեր Շուշանը շատ խելոք ե և
տանը և գլուցում, դրա համար մայրիկը նրան
տարել ե կոռապերատիվ՝ նախշուն գուլպա գնելու:

Եղիկը յետ յեկավ լացուկամած:

Հակառակի պես ընկերներից վնչ մեկը, վնչ
մեկը չկար, վոր լսեր, թե ինչպես եր նվազում
Եղիկը, Եղիկը՝ հայտնի ջութակահարը...

Նա մտածեց, մտածեց ու հնարը գտավ:

Թող չլինեն Հուրիկը, Բուլիկը, թող լինեն
շնիկը, Փիսիկը:

Թող չլինեն Այծիկը, Կայծիկը, թող լինեն ծա-
ռի վրայի ագուավիկն ու ծիտիկը:

Նրանք ել ականջ ունեն. յեթե ականջ ունեն,
պիտի վոր լսեն:

Փիսիկը, վոր կծկվել եր մկան բնի մոտ ու
սուտ սատկած ձեացել, իր անունը լսելուն պես,
գլուխը բարձրացրեց:

Շնիկը, վոր գզզպիկը համար կծկվել եր փի-
սիկի զողքը ու սուտ քնած ձեացել, իր անունը
լսելուն պես, գլուխը բարձրացրեց:

— Իե՞ն, շնիկ, Փիսիկ, ծառի վրայի ագուավիկ

ու ծիտիկ, սկսում ենք, — ասաց Եղիկը, բարձրացավ սեղանի վրա և կնտկնտոցը շարժեց:

Նրա դեմքը փայլեց ուրախությունից: Թե ինչ եր նվագում, նա չգիտեր, իմանալու յել կարիք չկար: Կարեորն այն եր, վոր հեղտությամբ շարժում եր մատները, ուշագրությամբ լսում եյին շնիկը, փիսիկը, ազոավիկն ու ծիտիկը:

— Դեհ, հիմի սկսում ենք իսկական համերգը, — վոգեվորվեց Եղիկը ու քաշեց կնտկնտոցն այնպես ամուր, վոր լարերը ճռուացին...

Սյու անճոռնի ձայնը գուր չեկավ նրան... Յերբ են հայտնի ջութակահարներն այդպես նվագում: Նվագի փոխարեն խռիսոց եր լսվում:

Նա փորձեց նորից ու նորից, բայց նրա մատների տակ չերգեցին թոշունները:

Վնչ կկուն — կնւ - կնւ - կնւ - կնւ,

Վնչ սոխակը — ճյնւ - ճյնւ - ճյնւ:

Վնչ սարյակը — ճը՛լ - ճը՛լ - ճը՛լ

Վնչ ճնճղուկը — ծիվ - ծիվ - ծիվ:

Չայն չհանեց արտուտիկը, նախշուն տոտիկը:

Կաքավիկը, կլթ - մլթիկը:

Կաչաղակը կչկչանը:

Եղիկը զայրութից սեղմեց բռունցքը:

Հը՛... Տվել են կես ջութակ և ուզում են, վոր յերգեն ծտերը, ինչպես են մեծ քեռու մատների տակ: Չեն յերգի, ինարկե չեն յերգի... Լսողն ել պիտի կարծի, թե նվագողն ե անշորհք...

Գլուխը թաթերին դրած մռմռում եր փիսիկը:

Գլուխը թաթերին դրած վնգատում եր շնիկը:

Լուռ եյին ծառի վրայի ազոավիկն ու ծիտիկը:

Եղիկը հանդիսականների դժգոհ կերպարանքը տեսնելով, ասաց.

— Եսոր ծտերի հանգստյան որն ե... Դրա հա-

մար ել չեն ուզում յերգել։ Սկսում ենք յերկրորդ
մասից, կայծակից, —հայտարարեց նա և զայրույ-
թից վորոշեց. այնպես կանեմ, վոր զոռգուան ամ-
պերը, կայծակը խփի։

Յեվ սոխակին։

Յեվ սարյակին։

Արտուածիկին, կաքավիկին։

Յեվ... յեվ... յեվ... յեվ...

Յեվ բոլորին...

— Հետո յել պիտի ասեն, վոր յես չեմ կարո-
ղանում նվազել, — լաց յեղավ նա, — ինչու պիտի
ասեն, յերբ յես... Յերբ յես, են քեռու պես...

Տիսուր նայում եր փիսիկը։

Տիսուր նայում եր շնիկը։

Կծկվել եր ծառի վրայի ազռավիկը։

Եղիկը նայեց նրանց։

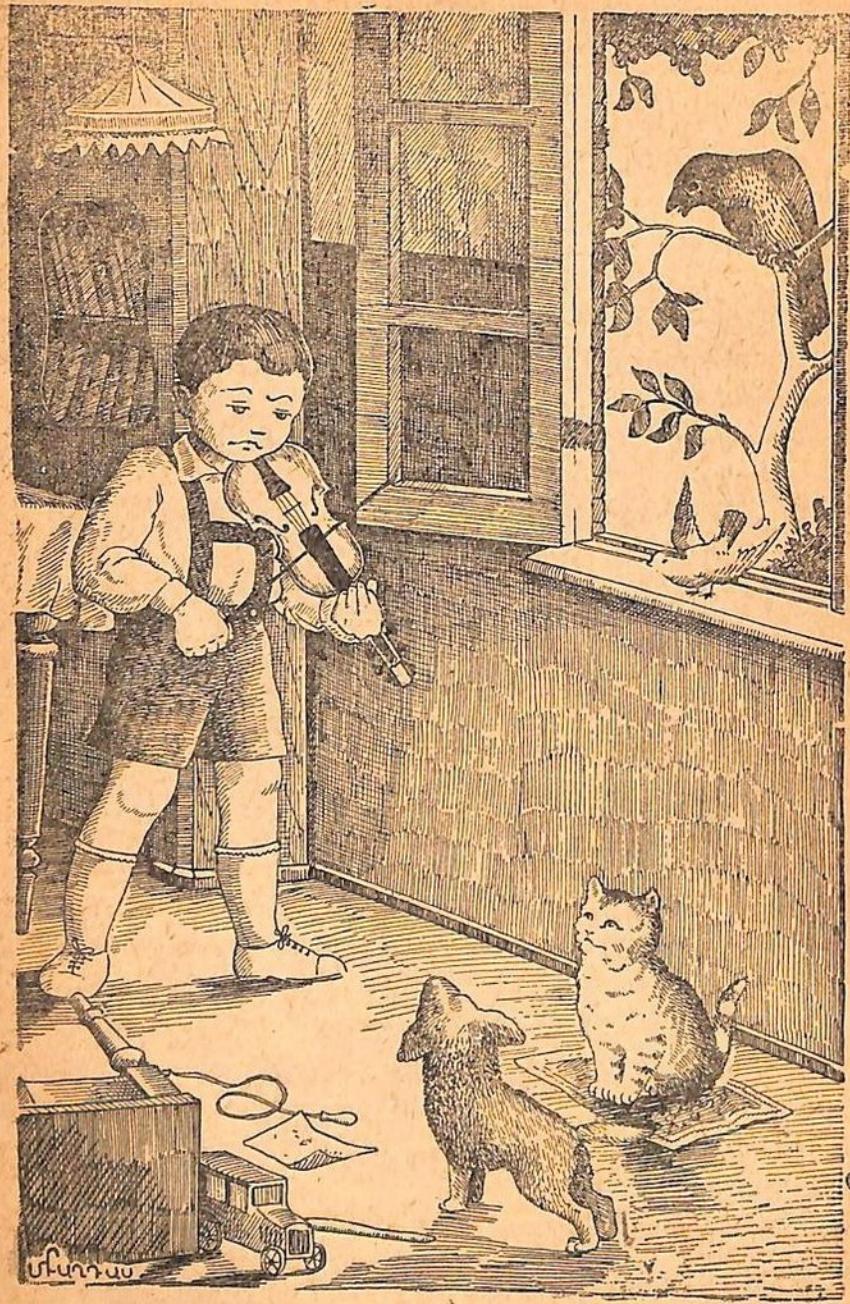
— Միթե նրա համար ե հրավիրել հանդիսա-
կաններին, վոր ցույց տա, ինչպես ե լալիս ին-
քը... Ինքը, հայտնի ջութակահարը, — մտածեց Ե-
ղիկը։

Վհչ, նա լաց չի լինում, արցունքն ինքն իրեն
ե զլորվում, անշնորհք լարի վրա յե բարկացել...
Այժմ այնպես կանի, վոր անպայման յերգեն ծր-
տերը, կայծակն ել թող չխփի նրանց. թող խփի
լարերին, կնտկնտոցին...

Յերբ նվազում եր են հայտնի ջութակահարը,
վոչ վոքի չեր նայում։

Աչքերը փակեց Եղիկը և նորից վերցրեց ջու-
թակը։

Սկզբում լսվեց թույլ խոռոց, ասես յերգիչը
մաքրում եր կոկորդը, բեմ յելնելու համար, սա-
կայն ինչքան մաքրում եր, ավելի յեր խոպոտում։

Շնիկը բարձրացրեց զլուխը, խեթ - խեթ նայեց Եղիկին, բայց վորովհետև սիրում եր նրան, չուզեց խզել կապերը, այլ զգուշությամբ սեղմեց կատվի պոչը։ Փիսիկը վնգստաց։

Ուրիշ ժամանակ լիներ, փիսիկը շանը ցույց կտար, թե ինչ ե նշանակում պոչ կոխելը, բայց քանի վոր Եղիկի յերաժշությունը ջղայնացրել եր նրան, դրա համար ել իսկույն մեջքն ուռացրեց ու փփաց։

— Ընկեր, թե նվազել չգիտես, լավ կանես լոես... Այս, այն, լավ կանես լոես. Թող քնեմ, վոր մեծանամ, մեծանամ, վոր աշխատեմ, խոհանոցում կատաղել են մկները։ Զես լսում. ասում եմ հերիք ե։

Մինչև անգամ մկնիկը, մկնիկը, համարձակվեց ծիծաղել, չնայած մոտիկ եր կատուն...։

— Ծի - ծի - ծի... Ես բնց ե... Ես բնց ե. ծութակ... ծութակ... ծի - ծի - ծի...։

Հերթը հասավ ագռավիկին։

— Կը՝ ու - կը՝ ոռ կը՝ ոռու... Իմ մայրիկը կըոկը - ուն, ջութակ չունի, բայց քեզանից լավ ե յերգում, իմ մայրիկը, իմ մայրիկը կը՝ ու կըոկը ուն...։

Բա գորտերը, բա գորտերը ցածի առվում ինչպես, ինչպես հոհոացին։

Ու - ա... Ու - ա... Ու - ա... Եխ, դու Եղ - ու - առդ... Եղ - ու - առդ... Եղ - ու - առդ... Մենք առավոտից յերեկո կոկում ենք, փորձ ենք անում, ելի ասում են՝ լավ չենք յերգում, իսկ դու Եղ - ու - առդ... Իսկ դու, Եղ - ու - առդ — ու - ա - ա - ա - ա... առանց սովորելու ես ուզում նվազել։ Հա - հա - հա - հա... հա, հա - հա - հա - հա...։

Նույնիսկ խոզը չհավանեց Եղիկին։

— Աշխարհն ել գիտի, վոր իմ ձայնը դուրեկան ե քո նվազից...։

Բողոքի հերթը հասավ շիլային:

— Փըթ-փըթ-փըթ-փըթ... Շնիկը հաջում ե, փիսիկը մլավում ե, ագռավը կրոռում ե, իսկ Եղիկը... Իսկ Եղիկը ես ի՞նչ անճոռնի ձայներ ե հանում....

Հանգիստ չկարողացավ մնալ և կաթը: Նա յել եր ուզում իմանալ, թե ինչու յե մնաստում շնիկը, ինչու յեր փփում փիսիկը, փնթփնթում շիլան... Դրա համար բարձրացավ, բարձրացավ, գլուխը պղնձից դուրս հանեց, ու... թափվեց կրակի վրա...

Խոհանոցում տիրեց ծուխ ու մուխ: Խանձահոտը հասավ սենյակը: Եղիկը հոտոտեց, հոտոտեց ու հանկարծ ջութակը գեն գցելով, վազեց խոհանոց:

Սիր տատը պատվիրել եր վերցնել կաթը կրակի վրայից ու խառնել շիլան...

4

Այն որվանից կաթը փիսիկի սիրելին դարձավ: Այն որվանից կաթը շնիկի սիրելին դարձավ: Վորտեղ փիսիկն ամանով կաթ եր տեսնում, կարմիր լեզուն թաթախում եր կաթի մեջ, ու հարցնում:

— Քաղցրիկ քույրիկ, միտղ ե, միտղ ե, թե ինչպես են որը կրակի վրա թափվեցիր ու մեղ Եղիկի համերգից փրկեցիր:

Վորտեղ շնիկն ամանով կաթ եր տեսնում, յերկար լեզուն թաթախում եր կաթի մեջ ու ասում:

— Սպիզ քույրիկ, յես քեզ ի՞նչպես մոռանամ, նամ-նամ-նամ, դու զոհվեցիր, փրկեցիր մեղ, բայս ի՞նչպես չսիրեմ քեզ...

Մեկ ել հանկարծ պատուհանից ներս եր ցատկում փիսիկը: Շունն իսկույն պարզում եր դունչը դեպի աղբամանը, իբր թե վոսկոր եր փնտոռում, բայց փիսիկին խաբելը հեշտ չեր: Նա նայում եր

A 24924
11

Уфимск.

կաթի դատարկ պղնձին և մի լավ ապտակ իջեցնում
շան գնչին:

— Լակել ես, համ, հափ - հափ աղա, ելի՞ ես լակել:
— Ինչի՞ ելի, փիսիկ խաթուն, երեկ դու, եսոր
յես, — բացատրում եր շնիկը:

— Իսկի ել չե, — մոմոռում եր փիսիկը, — երեկ
ել դու, եսոր ել դու... Թու, թու, թու...

— Սուտասան, սուտասան, սուտասան, — հա-
ջում եր շունը, — ցույց տալով ցից ժանիքները:

Աղմուկի վրա համնում ե տատիկը.

Յեղելությունն իմանալով յերկուսի վրա փրնթ-
փնթում ե հավասար: Մեկին ասում եր. «Փիշտ,
տիրամեռ, մյուսին՝ կորիր, անտեր»... Ապա, նա-
յելով ժամացույցին, սկսում ե ճաշ պատրաստել:

Քիչ հետո մանկապարտեզեց գալու յեր Եղիկը,
Եղիկը, սիրուն բալիկը: Նա պիտի ճաշեր, հանգըս-
տանար վոր հետո ել գնար ջութակի դասի:

Սրդեն մի ամիս եր, վոր սովորում եր նա,
բայց նվազում եր միայն դո, ըե, դո, ըե...

Նա որական պարապում եր յերկու ժամ և
մրցման եր հրավիրել բոլոր փոքրիկ ջութակա-
հարներին:

Խմբագիր՝ Հ. Հայրապետյան
Տեխ. խմբագիր՝ Ա. Ալբունյան
Մրգագրիչ՝ Ա. Փառապետյան

Գլավլիսի լիազոր Կ—4594, Հրամ. 4092
Պատվեր 745, Տիրած 4000
Պետրասի տպարան, Յեղելան, Լենինի 65

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0001276

ԳԻՆԸ 50 ԿՈՄ.

104.

Ա 24924

Լ. ТАРГЮЛ
Первый концерт Эдика
Гиз Арм. ССР Ереван